

UNITAT 1

INTRODUCCIÓ I CONCEPTES BÀSICS

CONTINGUTS

- 1. Introducció**
- 2. Conceptes bàsics**
- 3. Accidents laborals de trànsit**
- 4. Conseqüències dels accidents**
- 5. Normativa**

OBJECTIUS

- 1. Conèixer els conceptes bàsics aplicables i determinar la importància dels accidents en els desplaçaments i les seves conseqüències**

Autor/a: Servei de Prevenció

Data d'elaboració: juny de 2025

Aquesta obra es difon mitjançant la llicència [Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-CompartirIgual 4.0 Internacional License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

1. INTRODUCCIÓ

Els desplaçaments en el treball són habituals en alguns llocs de feina; a més, cal destacar que la normativa espanyola inclou com a accidents de treball els que es produeixen en anar al lloc de treball o tornant-ne.

És important destacar que els accidents laborals de trànsit són una causa significativa de mort i discapacitat en l'àmbit laboral. Per tant, és fonamental tenir coneixement d'aquest fet per poder prendre consciència sobre els riscos associats a la mobilitat i estar en condicions de prendre mesures preventives per reduir aquesta mena d'accidents.

En aquest curs, ens centram en els factors de risc que poden afectar els accidents laborals derivats del trànsit en vehicles, tot i que també es proporcionen mesures de prevenció en altres circumstàncies (desplaçaments a peu, en bicicleta...).

Aquesta unitat és introductòria per conèixer els conceptes bàsics que hem de tenir en compte i que ens serviran per a la resta d'unitats del curs.

2. CONCEPTES BÀSICS

2.1 Prevenció de riscos laborals

És el conjunt d'activitats adoptades o previstes en totes les fases d'activitat de l'empresa per tal d'evitar o disminuir els riscos derivats del treball (article 4 de la Llei de prevenció de riscos laborals).

L'objectiu principal de la prevenció és eliminar o disminuir la possibilitat de patir agressions a la salut en el treball. Amb aquest objectiu, es defineixen els principis generals de l'acció preventiva que s'ha d'aplicar en el treball i que han de vincular les empreses, les administracions públiques i els mateixos treballadors i treballadores.

Aquests principis figuren en l'article 15 de la Llei de prevenció:

- a) Evitar els riscos.
- b) Avaluar els riscos que no es poden evitar.
- c) Combatre els riscos a l'origen.
- d) Adaptar el treball a la persona, tant pel que fa a la concepció dels llocs de treball com a l'elecció dels equips i els mètodes de treball i, en particular, de producció, a fi d'atenuar el treball monòton i repetitiu i reduir-ne els efectes en la salut.
- e) Tenir en compte l'evolució de la tècnica.
- f) Substituir el que sigui perillós pel que comporti poc perill o cap.

- g) Planificar la prevenció i cercar un conjunt coherent que integri la tècnica, l'organització del treball, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels factors ambientals en el treball.
- h) Adoptar mesures que anteposin la protecció col·lectiva a la individual.
- i) Donar les instruccions necessàries als treballadors i a les treballadores.

2.2 Accident de treball

La definició d'accident de treball és la que preveu l'article 156 del Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general de la Seguretat Social.

S'entén per accident de treball tota lesió corporal que el treballador o la treballadora pateix en ocasió del treball que executa per compte d'altri o a conseqüència d'aquest.

S'exclou com a accident de treball:

- a) El que sigui per força major aliena al treball, que no té cap relació amb el treball que s'executava en produir-se l'accident. No es consideren força major aliena al treball la insolació, els accidents per llamps i/o altres fenòmens anàlegs de la naturalesa.
- b) El que s'ocasioni amb dol o imprudència temerària del treballador o de la treballadora accidentats.

2.3 Accidents laborals de trànsit o en desplaçaments

En la definició d'accident laboral s'inclouen expressament aquests quatre supòsits específics relacionats amb els desplaçaments:

1. Els accidents *in itinere*: són els que es produeixen en el trajecte habitual d'anar o venir de la feina. En aquests casos, la jurisprudència majoritària entén que s'han de produir una sèrie de circumstàncies perquè es consideri laboral:

1. Requisit teleològic: la finalitat del desplaçament ha de ser la d'anar a la feina o tornar-ne.
2. Requisit cronològic: l'accident s'ha de produir en un temps raonablement lògic a les hores d'entrada o de sortida de la feina, sense interrupcions per motius particulars que puguin trencar la relació de causalitat.
3. Requisit topogràfic: el trajecte utilitzat per al desplaçament ha de ser l'habitual i normal.
4. Requisit mecànic: el mitjà de transport emprat ha de ser l'habitual i adequat.

Diferències entre accident de treball i accident de treball *in itinere*:

Accident de treball	Accident de treball <i>in itinere</i>
Es presumeix, excepte prova en contra, sempre en les lesions que sofreixi el treballador o la treballadora en el temps i en el lloc de treball.	En aquest cas, és el treballador o la treballadora qui té la càrrega de la prova per demostrar que es compleixen els requisits perquè l'accident es consideri accident.

2. Els accidents *in mission*: són els que es produeixen en els desplaçaments derivats de l'activitat pròpia del lloc de feina dins de l'horari laboral. Per exemple, els que experimenta el personal que fa feines externes (subalterns, manteniment, inspectors...).

3. Accidents de conductor o conductora professional: són els que es pateixen o que estan provocats pel fet de considerar el vehicle com a centre de treball per complir la seva feina habitual. Per exemple, en el cas de transportistes, taxistes, conductors de serveis d'emergència...

4. Els que es produeixin amb ocasió o a conseqüència de l'acompliment de càrrecs electius de caràcter sindical, així com els que es produeixin en anar al lloc en què es duguin a terme les funcions pròpies d'aquests càrrecs o en tornar-ne.

3. ACCIDENTS LABORALS DE TRÀNSIT

No tots els accidents de treball en els desplaçaments es poden considerar accidents de trànsit laboral. Es tracta d'una categoria específica que està registrada i es notifica de manera específica en el sistema d'accidents de la Seguretat Social. En aquesta definició no es preveuen les situacions en què no hi ha un vehicle implicat; per exemple, en casos en què es produeixen accidents com a vianant (com ara caigudes, relliscades, cops...).

Per considerar que un treballador o treballadora ha sofert un accident de trànsit, s'han de complir les tres circumstàncies següents:

a) Es produeix, o té l'origen, en vies o terrenys en què s'aplica la legislació sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària, que són:

- Vies i terrenys públics aptes per a la circulació, tant urbans com interurbans (per exemple: autopistes, carreteres, carrers, carrils bici).
- Vies, diferents de les anteriors, que són d'ús comú (per exemple: camins agrícoles, pistes forestals).
- Vies i terrenys privats que faci servir una col·lectivitat indeterminada d'usuaris. Per exemple: aparcament d'un establiment públic per a ús dels clients, gratuït o de pagament.

b) Hi està implicat algun vehicle en moviment. Es pot tractar de vehicles de motor o de qualsevol altre que sigui apte per a la circulació (cosa que inclou bicicletes, ciclomotors i vehicles de màquina agrícola, industrial o d'obra).
Dins d'aquest concepte, també es preveuen els accidents amb tramvies, trens i altres vehicles de rails, sempre que es produeixin en els terrenys aptes per a la circulació.

c) El treballador o la treballadora accidentats es troben en una de les circumstàncies següents:

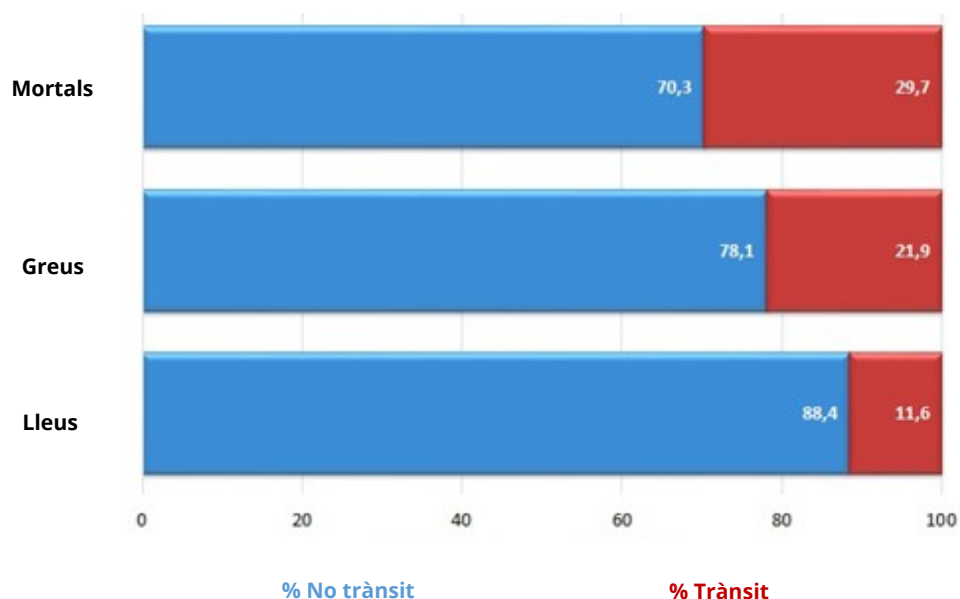
- És conductor o conductora, o passatger o passatgera, d'un vehicle que s'ha vist implicat en l'accident.
- Ha sofert els danys a conseqüència de l'accident de trànsit com a vianant, bé per atropellament, bé per qualsevol altra circumstància del trànsit.

La importància d'aquesta mena d'accidents la podem determinar segons l'Informe d'accidents laborals de trànsit de 2023, de l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST).

L'any 2023 es van registrar 75.979 accidents laborals de trànsit, que representen un 11,7 % del total d'accidents de treball, amb un percentatge del 70,6 % d'accidents *in itinere*.

En aquests accidents van morir 226 persones treballadores, cosa que representa un 29,7 % dels accidents mortals de treball (dels quals 133 varen ser *in itinere*).

Respecte a la gravetat, el pes percentual dels accidents laborals de trànsit en els accidents de treball lleus és de l'11,6 %, i augmenta progressivament a mesura que els accidents són més greus: representen el 21,9 % dels accidents de treball greus i, en el cas dels accidents de treball mortals, constitueixen el 29,7 %.

Gràfic 1. Direcció General de Trànsit (DGT)

4. CONSEQÜÈNCIES DELS ACCIDENTS DE TRÀNSIT

Els accidents de trànsit poden ocasionar diversos tipus de conseqüències. Si tenim en consideració la persona que el pateix, podem distingir tres tipus de conseqüències:

4.1 Per al treballador o la treballadora

4.1.1 Físiques: lesions que poden ser de gravetat diversa (lleus, greus i molt greus).

4.1.2 Psicològiques: a conseqüència de l'estrès posttraumàtic, com ara por de tornar a conduir, de sortir al carrer, insomni, depressió...

4.1.3 Econòmiques: a causa de la possible pèrdua d'ingressos pels complements al salari, amb conseqüències de pèrdua de poder adquisitiu.

4.1.4 Laborals: per possibles incapacitats laborals i per les possibles dificultats per reintegrar-se a la feina.

4.2 Per a l'empresa

4.2.1 Econòmiques i laborals: per possibles indemnitzacions, danys materials soferts, reducció de la productivitat, possibles sancions legals i pèrdua d'imatge de l'empresa.

4.2.2 Legals: a causa de possibles demandes i per requeriments i sancions per part de les autoritats laborals.

4.3 Per a la societat

4.3.1 Econòmiques: les derivades de l'atenció mèdica, rehabilitació, pèrdua de productivitat i altres despeses indirectes.

4.3.2 Socials: per una possible reducció en la qualitat de vida de les persones afectades i les seves famílies, disminució de la seguretat viària i augment de la càrrega per als serveis de salut.

5. ELEMENTS DE LES VIES DE CIRCULACIÓ

A continuació, s'exposen alguns conceptes que cal conèixer o recordar per al desenvolupament adequat d'aquest curs:

5.1 Calçada

És la part de la via destinada a la circulació dels vehicles. Les vies poden tenir una calçada o diverses i un carril o diversos que poden estar assenyalats o no amb marques viàries.

5.2 Carrils

Són les parts en què pot estar dividida una calçada en la qual circulen els vehicles.

5.3 Voral

És la part de la via que se situa a la vora exterior de la calçada (en castellà, *arcén*). Només es pot usar en determinats casos.

5.4 Vorera o voravia

És la part dels carrers o les carreteres destinada als vianants.

5.5 Mitjana

És la zona de la carretera no destinada a la circulació que separa les calçades.

5.6 Glorieta/rotonda

És una intersecció especial en què se circula al voltant d'una illeta central en sentit giratori i que disposa de diverses interseccions de sortida i d'entrada per repartir la circulació.

5.7 Via urbana

Via pública situada dins d'un nucli urbà, a l'interior dels límits d'una ciutat o poble.

5.8 Via interurbana

Carretera o camí públic situat fora de poblat que serveix per connectar diferents ciutats o nuclis de població.

6. NORMATIVA ORIENTATIVA

- Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals
- Reial decret legislatiu 8/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei general de la Seguretat Social
- Reial decret legislatiu 6/2015, de 30 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària
- Reial decret 1428/2003, de 21 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament general de circulació per a l'aplicació i el desplegament

del text articulat de la Llei sobre trànsit, circulació de vehicles de motor i seguretat viària, aprovat pel Reial decret legislatiu 339/1990, de 2 de març

- Reial decret 818/2009, de 8 de maig, pel qual s'aprova el Reglament general de conductors
- Reial decret 2822/1998, de 23 de desembre, pel qual s'aprova el Reglament general de vehicles

BIBLIOGRAFIA

Dirección General de Tráfico. Ministerio del Interior (2024). *Guía de consejo sanitario en seguridad vial*

Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball (INSST). *Informe d'accidents laborals de trànsit de 2023*